

SUME – mumisitsinerup nipaa

»Kuuk supisoq unitsinneqarsinnaanngilaq«

Lars Emili
redaktion@ag.gl

Sume pillugu filmilias isiginnaarkku ullut nuannersut, pilluarnartut, qijmanartut, pissanganartut nutaalliorfiillu misigeqqittut ippakka.

Taamani inuususerutorluta, sukarutorluta. »Qaallorimmi illinersiorata« aallarterutorluta, Sume'kut Danmarkimitt tutsiuttalperut.

Kalaallit nipilersullaqqissut, erinagissut siutittalu tusarusutaannik taallalinnik erinriortut.

Kalaallit Beatlesii – qimasut, pikkorissut inuiaqatiminnik eqeersaasut. Angutit inuusuttut isikkorissut, imminnut tatigisut, kamappasigatik sakkortuumik taallalinnik erinarsortut.

Malik Høegh – Sumekkut John Lennoniat – nipilersornikkut erinarsornikkullu piginnaaneqaannarani, aammattaaq taallullaqqissoq

taallianilu aqquqatigalugit politikikkut tappissuunerminik malussarisuunerminillu takutitsisoq. Kammani Per Berthelsen nipilersoqatigalugu, erinarsoqatigalugu taalliorqatigulu.

Nunatsinni '71-ip kingrona nammineerulerunnissarput sukataarutigilerutorparput. Landsrådemifolketingimilu Jonathan Motzfeldt, Moses Olsen uangalu suleqatigiipugut, Nunatta naalakkersuinnikkut avataanit aqunneqarunnaarnissaa sulissutigalugu.

Taamani Nunatsinni politikikkut kuuk supilerutorporlusooq.

Tamatuma nalaanissaaq Nunatsinni Aasiveqarneq aallartippoq 70'ikkut naajartulerneranni. Taakunani pilersitsisutut siuttuuvooq Aqqaluk Lynges kingrona aammattaaq Inuit Ataqatigiinnik pilersitsisunut siuttuuvooq ukiorpasuumillu partiimi siullitaasuuvoq.

Sumekkut nipilersorput erinarsorlutillu. Pigajoqqat politikkerit sulivugut. Aasiviit politikikkut oqallinnermik pilersitsipput eqeersaalutillu.

Sume pillugu filmilias 70-ikkunni aallartittumik Nunatsinni politikikkut pikialaartoqalerneru pillugu eqqaasitsiuvoq. Taamani qanoq pisoqarneranik. Taamani inuusuttut eqeersimaarnerannik.

Aalajangeeqataarusunnerannik. Nunamik aqunneqarneranut peqataanissamik piunasaqarnerannut kimilluunniit saneqqaataarneqarsinnaanngitsumik.

Pingajoqqani taallioruttu itisuumillu eqqaasaatersortartutta Moses Olsenip taamani oqarnera eqqaamalluinnarpara: »Kuuk supisoq unitsinneqarsinnaanngilaq«.

Taamaattumik isumaqatigiinniarnerit, nipilersornerit erinarsornerillu kiisalu sakkortuumik isum-

mersornerit atorlugit Nunatta sinissaa sanarfillugu taamani aallartippugut.

Piunasaalerpoq inuiaat ataatsimoorluta nikussaasugut, »inuneq misigalugu uninngaanneq ajornaqaaq« nipigalugu.

Ullut ukiullu nuannersut sorpasuarnillu pilersitsiuvullutillu eqeersimaarfiusut taamani 1970-ikkunni aallartittumik atuussimani eqqaasitsipput uninngaartoqarsinnaanngitsoq, inuneq misigalugu inuusaagaanni.

Malikkut Peerilu Sumemi siuttoralugit nipilersorneq erinarsornerlu aqquqatigalugit mumisitsiqataaneq oqaluttuarisaaniti ilagaa pingaaruteqarlunnaartoq.

Pissutit taamani qimanniarlugit sukataarutivut – qimatavullu – utersaaqilersut Malik Høeghimit nalilerneqarnerat aamma eqqarsalersinngitsunngilaq.

Tamakku ilaatigut aqquqatassatinnut ilaapput.

»Suli aqquqatassaqarpuq« – soorlu Aviaja Egede Lynges filmimi oqartoq.

Nunatsinni naalakkersuinnikkut, nipilersornikkut oqallinnikkullu mumisitsinerup kingrona maanna ukiut 40-t qaangiussimalerput.

Piffissanngorpoq eqeersimaqqilernissamat. Inuiaat kinaassuseerulluta inuiannut allanut akuliutiinnassanngikkutta.

Inuiaat kinaassuseqanngitsut namminersulersinnaanngisaannas sapput.

Kuuk paqqersimaguni supisinaanngilaq. Aatsaallu Kuuk supisoq pikialaartitsisinnavaoq. Piffissanngorpoq eqeersaaqqinnissamat.

Kinaassuseerunneq pinnagu. Alamiunik ajattuineq pinnagu.

Immikkuullarissutsivullu paariluarlugit tulluusimaarutigalugillu siunissarput nuunat namminersortut ornissagippat neriuutigaa. Allanik pisuutisineq pinnagu.

Lars-Emil Johansen

LEIF JOSEFSEN

Et vårbrud kan ikke stoppes

Da jeg så Sume-filmen genoplivede jeg en god tid, en lykkelig tid, en tid med begejstring, spændende tid og en innovativ tid.

Dengang var vi i vor pure ungdom og var fulde af energi. Vi begyndte at høre om Sume fra Danmark midt i vores kamp for at finde nye løsninger.

Dygtige grønlandske musikere med god sangstemme kom som et kys til vore øren.

Grønlands svar til Beatles – friske og dygtige unge mennesker, der havde et budskab til deres landsmænd. Smukke unge mænd, der havde selvtilid, der sang tekster med et stærkt indhold, uden at virke vredsladne.

Malik Høegh – Sume's svar til John Lennon – havde ikke alene en musikalsk og sang talent, men var også en talentfuld sangskriver og havde gennem sine tekster vist en politisk begavelse og fingerspitzge-

fül. Sammen med sin kammerat Per Berthelsen spillede de, sang de og skrev tekster sammen.

Efter 1971 var vi herhjemme fuld i gang med at kæmpe for større selvstændighed, både i landsrådet og i folketinget, Jonathan Motzfeldt, Moses Olsen og jeg. Vi ønskede at sætte en stopper for, at landet blev styret ude fra.

Den gang var det politiske vårbrud på sit højeste.

Midt i denne tid startede Aasivikbevægelsen, sidste halvdel af '70-erne. Initiativtager og leder i denne bevægelse var Aqqaluk Lynges, der senere var medstifter af Inuit Ataqatigiit, hvis formand han var i mange år derefter. Sume spillede musik og sang. »Pingajoqqat« udførte det politiske arbejde. Aasiviit skabte politisk debat.

Sume-filmen bringer således minder om den politiske aktivitet på alle niveauer, der startede i begyn-

delsen af 70'erne. Om hvad der skete dengang. Om den politisk bevidste og aktive ungdom. Viljen til medbestemmelse. Kravet om deltagelse i landets styrelse – et krav, som var umuligt at overhøre.

Vores digter i det politiske triumvirat »Pingajoqqat« Moses Olsen kommenterede situationen dengang med ordene: »et vårbrud kan man ikke stoppe«.

Vi startede dengang med at udforme vort lands fremtid gennem politiske forhandlinger, sang og musik og stærk politisk debat.

Kravet var, at vi skulle rejse os som folk i samlet flok, da det var umuligt ingenting at foretage sig, når man mærker livet.

De gode dage og de gode år med masser af politisk aktivitet i 1970'erne er en påmindelse om, at man ikke kan sidde med hænderne på skødet, hvis man vil mærke livet.

Med Malik og Per i spidsen gen-

nemførte Sume deres del af den politiske revolution – og det er en vigtig del af nyere grønlandsk historie.

Det er ganske tankevækkende, at Malik vurderer, at de forhold, som vi kæmpede for at forlade – og gjorde det – er på vej tilbage igen.

Det er bl.a. det, der er opgaven i dag.

Som Aviaja Egede Lynges, der medvirker i filmen, udtrykker:

»Der er fortsat ting, vi skal finde løsninger på«.

Der er nu gået over 40 år, siden den revolution, der løb af stabelen gennem musik, politik og hård debat.

Tiden er inde til fornyet energi og vilje. Hvis vi skal bestå som et folk

og undgå assimilation.

Folk uden selvstændig identitet vil aldrig kunne blive selvstændige.

Hvis folket er løbet tør for vand kan der ikke opstå vårbrud. Kun et fossende elv kan skabe politisk aktivitet. Det er på tide, at vække vort folk igen.

Ikke gennem identitetsløshed. Ikke ved at udstøde andre folk.

Vi må nærme os vort lands selvstændighed ved at passe godt på og være stolte af vore særpræg som folk – det håber jeg i det mindste. Ikke gennem beskyldning mod andre. Men ved at tage ansvaret selv.

Lyd til Sume. Se filmen og læs, hvordan man gennemfører en civiliseret revolution.

